

Reactie SOMO en OECD Watch op Kolenconvenant

SOMO en OECD Watch ondersteunen de ambitie van Minister Ploumen om IMVO-convenanten (Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) met een aantal risicosectoren af te sluiten. Hiermee wil de minister invulling geven aan de verplichting van de Nederlandse staat om mensenrechten te beschermen (*duty to protect*), en aan de verantwoordelijkheid van Nederlandse bedrijven om mensenrechten te respecteren (*responsibility to respect*).

Helaas voldoet het eerste van deze convenanten – het kolenconvenant – niet aan deze ambitie. Het kolenconvenant voegt weinig toe aan bestaande ontwikkelingen op het gebied van IMVO in de kolenketen en is mogelijk op een aantal vlakken in strijd met de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen. Hieronder lichten wij een aantal van de meest problematische tekortkomingen van het kolenconvenant toe:

- ❑ Het convenant zet in op het uitvoeren van audits via Bettercoal. Er is besloten dat de uitkomsten van de audits niet openbaar gemaakt hoeven te worden, zelfs niet aan de mensen die tijdens de audits worden geïnterviewd en de belanghebbenden die mogelijk getroffen worden door de gevolgen van de kolenmijnen. Het niet verstrekken van materiële informatie over sociale en milieurisico's aan belanghebbenden is een overtreding van de OESO Richtlijnen (hoofdstukken III en VI).
Daarnaast voegt het convenant niets toe aan de, al bestaande, praktijk: Bettercoal voerde al audits uit voor de energiebedrijven. En ook met betrekking tot de transparantie van de audits, is er nu geen verbetering.
- ❑ De convenantpartijen zeggen alleen ketentransparantie toe op geaggregeerd niveau (alle deelnemende bedrijven samen), mogelijk alleen op 'mijnregio' niveau, maar niet op het niveau van individuele mijnen. Bovendien kunnen de convenantpartijen gebruik maken van de zogenaamde '*comply or explain*'-uitzondering. Deze uitzondering is, omdat het gaat om kennis over (risico's in) productie- en toeleveringsketens, niet in lijn met de OESO Richtlijnen en de United Nation's Guiding Principles (UNGPs). Deze normen stellen dat bedrijven weten waar hun onderdelen/brandstoffen vandaan komen of dat ze overstappen naar een toeleverancier die deze garantie wel kan bieden: due diligence. 'Wij weten het niet' of 'wij kunnen het niet weten' mag geen argument zijn om onder due diligence uit te komen.
- ❑ Om geen aanvullende toezeggingen te moeten doen op het gebied van ketentransparantie, verwijzen de convenantenpartijen naar een onderzoek van de Autoriteit Consument en Markt. Dit onderzoek concludeert dat ketentransparantie op individueel bedrijfsniveau in strijd zou zijn met EU-wetgeving. Helaas wordt deze conclusie noch onderbouwd, noch publiek gemaakt. SOMO komt op basis van dezelfde vraagstelling juist tot de conclusie dat dat ketentransparantie op individueel bedrijfsniveau wél mogelijk is binnen EU-wetgeving. SOMO legt uit hoe ze tot deze conclusie komt in het gepubliceerde onderzoeksrapport [The Black Box](#) (2012, blz 47-50).
- ❑ In het convenant erkennen de partijen het Nationale Contactpunt (NCP) voor de OESO Richtlijnen als hét geschillenbeslechtsmechanisme om conflicten in de kolenketen op te lossen. Maar de bevoegdheid van het NCP in dit opzicht is niets nieuws; multinationale energiebedrijven en hun ketens vielen al onder de OESO Richtlijnen en NCP-systeem. Het convenant voegt ook hier weinig toe.
- ❑ De resultaten van onderzoek door adviesbureau BSR naar klachtenmechanismes worden verkeerd geïnterpreteerd in het convenant. Het BSR-onderzoek betrof alleen het Nederlandse

NCP, niet NCP's in andere landen. Maar in de uitvoering van het convenant is mogelijk ook een rol weggelegd voor andere NCP's (en in het geval van steenkolenwinning in Colombia zeker). NCP's functioneren heel verschillend en het is niet mogelijk om op basis van een beoordeling van het Nederlandse NCP uitspraken te doen over NCP's in andere landen. De convenantpartijen blijken niet door te hebben dat, volgens de regels van de OESO, een melding over een vermeende schending van mensenrechten in een kolenmijn in Colombia door het Colombiaanse NCP wordt behandeld en niet door het Nederlandse. Er is geen achtergrondonderzoek gedaan naar het functioneren van het Colombiaanse NCP en of dit voldoet aan de eisen voor geschillenbeslechtingmechanismes zoals de OESO Richtlijnen en de UNGP's die stellen.

- ❑ Op het moment dat er bij het NCP een melding komt, stelt het convenant voor dat de energiebedrijven alleen vertrouwelijk informatie (over keten- en handelsrelaties, bijvoorbeeld) verstrekken aan het NCP. Dit gaat in tegen de procedures van het NCP zelf; NCP's dienen uitspraken te baseren op informatie die met beide partijen is gedeeld. Het proces dat nu in het convenant wordt beschreven is in die zin een stap terug ten aanzien van de wereldwijde *best practice* voor NCP's.
- ❑ In het convenant wordt gesproken over *stakeholder engagement* via een jaarlijkse conferentie waar 'voorstellen' van belanghebbenden 'kunnen worden besproken.' Er wordt verder in het convenant niets over consultatie of interactie met stakeholders in de keten gezegd. Deze gang van zaken is niet verenigbaar met de '*meaningful stakeholder engagement*' dat wordt geëist in de OESO Richtlijnen en in de UNGP's.
- ❑ Het convenant heeft een mogelijke nadelige impact op duurzame energievoorziening door te stellen dat steenkool een 'langdurig' plek heeft in de energiemix. De OESO Richtlijnen willen juist duurzame ontwikkeling bevorderen (hoofdstuk II).

De bovenstaande tekortkomingen zijn volgens SOMO en OECD Watch ontstaan als gevolg van een gebrek aan consultatie met, en betrokkenheid van, geïnformeerde belanghebbenden in Nederland en productielanden, tijdens het ontwikkelen van het kolenconvenant. Stakeholders in Nederland en productielanden waren van het proces uitgesloten en konden fouten en tekortkomingen niet vroegtijdig signaleren en verbetervoorstellen doen.

SOMO en OECD Watch beschouwen het kolenconvenant als *work in progress* en zijn graag bereid om met de Minister, de energiebedrijven en andere relevante stakeholders in Nederland en productielanden samen het convenant te verbeteren, en verder te ontwikkelen tot een overeenkomst die recht doet aan de *duty to protect* van de overheid en de *responsibility to respect* van de energiebedrijven.

Wij vertrouwen er op dat maatschappelijke organisaties, vakbonden en slachtoffers van kolenmijnbouwactiviteiten niet langer buiten de deur worden gehouden in het vervolgtraject en de kans krijgen om mee te werken om de ambities van Minister Ploumen op het gebied van risicosectoren waar te maken. De multistakeholdermissie naar Colombia is de eerste stap, laten we de kans grijpen om bovengenoemde tekortkomingen te herstellen.